УДК 174: 331

ЧЕСТЬ І ГІДНІСТЬ ЯК СКЛАДОВІ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ПРАЦІВНИКА ДСНС

Р.В.Лаврецький, к.іст.н., доцент
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Важливими елементами формування моральної культури працівника ДСНС є засвоєння категорій честі та гідності. Вони є вищими людськими цінностями, які служать засобами впливу на поведінку людей. Поняття честі настільки тісно взаємопов'язане з поняттям гідності, що іноді досить складно чітко визначити відмінності в їх змісті.

Честь – поняття моральної свідомості й категорія етики, що включає в себе усвідомлення індивідом свого суспільного значення й визнання цього значення з боку суспільства. Честь не в тому, що інші люди мають хороші думки про нас, а в тому, що ми заслуговуємо такої думки. Для морального успіху індивід потребує сприяння суспільства. Тому ще в дитинстві в людини виникає прагнення діяти так, щоб інші мали про неї вигідну думку. Адже інакше вона не матиме довіри й допомоги від інших людей; вона може покластися на них тільки тоді, коли вони можуть покластися на неї.

Поняття честі сформувалось у часи феодалізму, було зовнішньою ознакою приналежності до вищого прошарку суспільства і способом усвідомлення свого місця в ньому. У даний час розуміння честі особистості пов'язується з її залежністю від соціального стану, але до уваги беруться, перш за все, особисті заслуги людини, її праця, міра людяності, що і визначає міру пошани і поваги.

Честь належить до якостей, які звично передбачаються у людях певного кола, суспільної чи професійної верстви. Кожного визнано чесним, поки не виявиться протилежне. Втрата честі супроводжується почуттям сорому чи приниження, тобто усвідомленням падіння нижче загальноприйнятого морального рівня. Залежно від висоти цього рівня почуття честі отримує різне виховне значення. Звідси випливає висновок, що честь, як і здоров’я, необхідно берегти.

На сторожі честі найчастіше стоїть страх. Людина боїться можливої чи очікуваної втрати честі. Чим шляхетніша людина, тим сильніше вона відчуває ніжне почуття страху в разі можливості образити честь іншої людини. Коли страх не віднімає сил, а навпаки – викликає напружену протидію очікуваному злу, у цій ролі він є сторожем душі.

Як честь становить немовби зовнішню совість, так сором є докором цієї совісті. Він є неспокоєм і стражданням від того, що добра думка інших про нас втрачена. Нездатність до такого виду турбот і страждань є моральною грубістю, яка свідчить про відсутність почуття честі.

Гідність - етична категорія, що включає об'єктивну, суспільно-моральну цінність особистості, а також потребу, і власне оцінку людиною своєї моральної цінності. Це потреба позитивної самооцінки своїх вчинків, самоповага, осмислена гордість за себе.

Почуття гідності успішно розвивається й укріплюється, якщо індивід усвідомлює і переживає те, що вільно і повно може виявити свої здібності і можливості, реалізувати свою активність і творчість. Тобто почуття власної гідності виступає у вигляді синтетичної самооцінки моральних якостей в їх системній єдності.

Честь і гідність – показники моральної цінності людини. За допомогою них визначається моральність окремої людини, колективу, і навіть суспільства. Але між цими поняттями існує різниця. Вона полягає в тому, що поняття честі ґрунтується не на принципі рівності всіх людей у моральному відношенні, а на їхній диференційованій оцінці (залежно від соціального стану особистості, релігійної, расової, національної, класової, професійної й колективної належності або репутації). Честь означає зовнішнє визнання, оцінку дій, діяльності особистості з боку інших. Натомість гідність – це моральне ставлення до самого себе, внутрішнє визнання, самоповага.

Честь і гідність – це блага, які формують авторитет працівника ДСНС та повагу до нього серед людей. Філософ Епіктет зазначав: "Не того жаль, що людина народилася та померла, що позбулася своїх грошей, дому – це не належить людині. А того жаль, коли людина губить істинну власність – свою людську гідність". Думки Епіктета органічно доповнив найвідоміший український філософ XIX ст. Памфіл Юркевич: "Великодушність і самовідданість, послушність законові й повага прав інших людей, вірність обов'язку й мудрість при його виконанні, справедливість та безкорислива любов – це такі явища моральної доблесті, котрі завжди і скрізь визначають гідність людини як людини чи гідність особистості незалежну і внутрішню на противагу досконалості, яка має місцеву, випадкову й, так би мовити, торгову ціну".

Отже, етичні категорії честі та гідності суттєво впливають на формування моральної культури працівника ДСНС, а отже і на його професіоналізм. Перебуваючи на службі та виконуючи найшляхетнішу місію – рятування людей та їх добробуту, він мусить бути високоморальною людиною. Кожен працівник зобов'язаний певним чином керуватися ними в житті, оскільки вихованою людиною може стати тільки та особистість, яка володіє такими якостями. Служба в системі ДСНС України вимагає істинного виявлення їх у повсякденній праці та суспільно-моральній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України від 17 травня 2012 р. № 4722-VI "Про правила етичної поведінки". – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4722-17.
2. *Гусейнов А. А.* Этика : учебник для вузов / А. А. Гусейнов, Р. Г. Апресян. – М. : Гардарики, 2003. – 470 с.
3. Етика : Навч. посіб. / В. О. Лозовой, М. І. Панов, О. А. Стасевська та ін. ; за ред. проф. В. О. Лозового. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 224 с.
4. Етичні норми і цінності: проблема обгрунтування / Аболіна Т. Г., Ермоленко А. М., Кисельова О. О., Малахов В. А. – К. : Стилос, 1997. – 210 с.
5. *Иванов В. Г.* История этики средних веков : учебное пособие / В. Г. Иванов. – СПб. : Лань, 2002. – 464 с.
6. Лаврецький Р. В. Професійна етика та етикет працівника ДСНС України [Текст] : [Навчальний посібник] / Лаврецький Р.В., Мовчан І.О., М'якуш І.І. – Львів : Видавництво «СПОЛОМ», 2013. – 240 с.
7. *Мовчан В. С.* Етика : навч. посіб. / В. С. Мовчан ; 3-тє вид., доп. і випр. – К. : Знання, 2007. – 483 с.
8. *Нинюк М. А.* Моральна культура державних службовців : сутність, стан та особливості формування : автореф. дис... канд. наук з держ. управління: 25.00.01 / Нинюк Марія Антонівна ; Українська академія держ. управління при Президентові України. – К., 2000. – 20 с.
9. *Розин А. В.* Этика : история и теория : учебник для вузов / А. В. Розин. – М. : Академический Проект, 2003. – 624 с.
10. *Юркевич П.* Курс загальної педагогіки з додатками / Памфіл Юркевич ; пер. з рос. Г. Боровської ; передмова Ролянда Піча. – Львів : Логос, 2004. – 256 с.